

Column

GRAAG of niet

Dick Meeles

Dit was de titel, waaronder begin juli jongstleden de Commissie voor de Belastingherziening, beter bekend als de Commissie Stevens, haar rapport presenteerde. Men kan de bewust wat provocerende titel zien als een vertaling van 'à prendre ou à laisser' – zo is het ook door de Commissie bedoeld – maar bij lezing van het rapport en het aanhoren van de mondelinge toelichting door commissieleden denkt men al gauw aan wat sterkere uitdrukkingen als: 'slikken of stikken' dan wel, meer passend bij ons waterrijke land: 'pompen of verzuipen'. Mogelijk zou laatstgenoemde uitdrukking nog wat meer geschikt zijn geweest om politici en regering te doen beseffen dat het eindelijk tijd wordt om fundamentele keuzen te maken, en dat niet alleen op fiscaal terrein, in plaats van dat men blijft modderen in drijfzand. Het voorwoord van het rapport liegt er niet om:

'Dat keuzen moeten worden gemaakt staat voor de commissie vast. De concurrentie die vanuit Europa op ons afkomt, zal daartoe dwingen. De komende tien jaar zijn cruciaal voor de maatschappelijke ontwikkelingen in ons land. De beslissers van heden kunnen nu nog een visie ontwikkelen voor het jaar 2000. Zo niet dan worden zij onverbiddelijk ingehaald door de ontwikkelingen.'

Het is dan ook begrijpelijk, dat de commissie in februari 1991 amok maakte, en haar werkzaamheden tijdelijk opschortte, toen de regering in het kader van de zogenaamde tussenbalans wederom weigerde fundamentele keuzen te maken en oplossingen zocht in belastingverhoging in plaats van in lastenverlaging. Men kwam daarbij met bepaalde voorstellen zodanig op het aan de commissie toegewezen en inmiddels door haar grotendeels reeds begraasde terrein: verbreding van de heffingsgrondslag (zoals op het punt van huurwaardeforfait en aftrekbaarheid van consumptieve rente) als middel tot tariefsverlaging, dat de grond aan de aan de commissie verstrekte opdracht dreigde te ontvallen.

De commissie klaagt in de samenvatting van haar rapport over het grote aantal niet-actieven in onze samenleving, met als gevolg een (te) hoog peil van collectieve uitgaven, die slecht beheersbaar bleken te zijn. Geen wonder. Wij hebben hier te lande een cultuur ter stimulering van niet-werken opgebouwd, gestut door een scala van taboes: (te) hoge uitkeringen, koppelingen, inkomensplaatjes, passende arbeid, minimum loon, woning- en vele andere subsidies, geen eigen risico bij ziekte, geen werkplicht voor uitkerings-trekkers, nauwelijks controle op uitkeringsfraude en ga zo maar door. Onlangs bleek mij, dat een in Frankrijk gevestigde dochteronderneming van een Nederlands houtverwerkingsbedrijf een ziekteverzuim kende van circa 4%, terwijl in het Nederlandse bedrijf sprake was van liefst 18%, ondanks dat het fabricageproces in Frankrijk veel minder 'schoon' was dan in Nederland. Als voor-naamste verklaring voor dit grote verschil werd vermeld dat in Frankrijk de eerste twee ziektedagen voor rekening van de werknemer kwamen. Kennelijk zijn aan de beleidsmakers hier te lande de verworvenheden van de zogenaamde aanbodtheorie ontgaan, zoals de these dat elk aanbod zijn eigen vraag schept. Op het gebied van onder meer WAO, de WIR en de veelheid van sociale uitkeringen en subsidies heeft de aanbodtheorie haar juistheid zodanig bewezen dat wij nu diep in de problemen zitten. Tot aan de andere zijde van de wereld is de vraag naar een en ander losgebarsten en vliegt men letterlijk met tienduizenden op ons aanbod af!

De zogenaamde bezuinigingen op de collectieve uitgaven van de laatste jaren vormen voornamelijk een mixture van minder méér uitgeven en cosmetisch en/of creatief boekhouden. Dit laatste houdt onder meer in, dat inkomsten naar voren worden gehaald en uitgaven naar een volgend

Prof. D. A. M. Meeles, registeraccountant en belastingadviseur, was tot 1985 buitengewoon hoogleraar belastingrecht aan de Katholieke Universiteit Brabant.

jaar worden verschoven, een activiteit waarvoor de Ondernemingskamer iedere onderneming zou veroordelen. Ook heeft men de voorlopige-aanslagregeling voor de inkomsten- en de vennootschapsbelasting alsook de afdrachtplicht van de zogenaamde inhoudingsbelastingen inmiddels zodanig verscherpt dat niet alleen elke mogelijke reserve er uit werd geperst, maar bovendien de waarborg is geschapen voor nieuwe 'onverwachte' tegenvallers in de naaste toekomst. Ondanks dat met dit soort inhaalmanoeuvres vele miljarden 'extra' budgettaire baten zijn binnengehaald, heeft de huidige regering en hebben de vorige regeringen kans gezien in de laatstverlopen tien jaar de schuldpositie van het Rijk met $\pm f$ 200 miljard in omvang te doen toenemen, niettegenstaande in die tijd bovendien nog $\pm f$ 150 miljard aan aardgasopbrengsten in de consumptieve sfeer zijn verjubeld. Begrijpelijk is dan ook, dat de commissie er de nadruk op legde, dat sprake is van een nauwkeurig afgewogen onlosmakelijk geheel van voorstellen. Het is niet mogelijk daaruit geïsoleerde delen los te maken zonder het fragiele evenwicht van een budgettaire en inkomenspolitiek neutrale uitruil van grondslagverbreding tegen tariefsverlaging te verbreken. Dit vormt niet alleen een fingerwijzing naar de regering, die het rapport niet mag gebruiken om ideeën op te doen om de belastingen nog forser te verhogen dan reeds geschiedde, doch ook bij voorbaat een verzoek aan de politici (waarvan vooral de leden van de 2e Kamer het patent lijken te hebben op het verminken van commissie- en wetsvoorstellen): van tweeën één: gebruik het rapport als één onlosmakelijk geheel of vergeet alles wat er in staat; ergo: GRAAG het gehele rapport of anders niets!

Het rapport verdient het dat het integraal wordt uitgevoerd, al moeten daarvoor niet alleen wat knopen worden doorgesneden, maar zal er door meerdere groepen en instanties ook danig moeten worden geslikt. Echter: wil men tot een belangrijke vereenvoudiging komen, gepaard aan een noodzakelijke tariefsverlaging, en en passant nog de 'wig' verkleinen, dan is het duidelijk, bij het gegeven van de budgettaire neutraliteit, dat pijnlijke ingrepen onvermijdelijk zijn en heilige huisjes niet alle overeind kunnen blijven.

Het begint al met het slechten van de zogenaamde overhevelingstoeslag. Dit wanprodukt, dat berustte op een noodgreep bij de invoering van de zogenaamde Oort-bepalingen, wil de commissie op overtuigende gronden zo snel mogelijk uit de wereld helpen. Voorgesteld wordt – met een zekere overgangperiode teneinde problemen als aanpassing van pensioengrondslagen op te lossen – de overhevelingstoeslag in de brutolonen te verwerken. Daartoe worden door de commissie suggesties gedaan voor oplossing van de problemen die zich daarbij kunnen voordoen.

Een andere vrij ingrijpende maatregel, die echter nog tot veel grotere vereenvoudigingen zal leiden, vormt het gelijkschakelen van belastbaar loon en loon als basis voor de werknemersverzekeringen, een betere coördinatie dus dan waartoe de zogenaamde coördinatiewet leidt. Vooral voor de inhoudingsplichtige werkgevers leidt dit tot aanzienlijke werkbesparing, mede omdat wordt voorgesteld afdracht van loonheffing en premies aan één instantie, de belastingdienst, te doen plaatsvinden. De in eerste aanleg afwijzende houding van werknemerszijde zal ofwel moeten worden toegeschreven aan onbegrip over de bedoelingen van de commissie, dan wel aan ongerechtvaardigde zorg over overbodig wordende werkgelegenheid bij de bedrijfsverenigingen. De commissie is niet zó ver gegaan, dat men is gekomen met het voorstel tot invoering van een zogenaamde loonsomheffing, die een goede aanzet zou kunnen vormen voor een analytische inkomstenbelasting, die grotendeels de plaats zou kunnen innemen van onze synthetische IB en daarmee nog veel ingrijpendere vereenvoudigingen mogelijk zou kunnen maken.

Voorts zal ook het vervallen van het reiskostenforfait, een recent wanprodukt uit de parlementaire koker, gepaard aan de belastbaarheid van reiskostenvergoedingen voor het woon-werkverkeer, op weerstand stuiten, zeker waar de tariefsverlaging en de voorgestelde verhoging van het arbeidskostenforfait voor onvoldoende compensatie zorgen.

Tenslotte wreekt zich het feit – al eerder vermeld – dat de regering in de 'tussenbalans' zich onge-

veer 1.5 miljard toeëigende aan dekkingsmaatregelen, die de commissie thans voorstelt om haar doeleinden van budgettaire en inkomensneutraliteit te bereiken. Een oplossing binnen het kader van de commissievoorstellen is niet goed denkbaar, omdat dit de nauwe samenhang van de voorstellen en daarmee het behoud van de uitgangspunten zou verstoren. Het zou goed zijn als de regering, teneinde onverkorte toepassing van de commissievoorstellen mogelijk te maken, ein-

delijk eens ernst maakt met bezuinigingen, niet alleen op het gebied van subsidies en overdrachtsuitgaven maar ook op het punt van de eigen efficiency. De kort geleden in uitzicht gestelde operatie, waarbij op den duur met 11.000 ambtenaren minder kan worden volstaan, doet in dit kader weldadig aan. Je kunt je echter ook afvragen, waarom die 11.000 in 's hemelsnaam ooit moesten worden aangesteld!